

Prof. ndzw. dr hab. Piotr Masiukiewicz

Instytut Zarządzania Wartością

SGH

Parabanki: zbyt wiele by upaść

1. Potencjalne zagrożenia

Na świecie funkcjonuje i rozwija się zbyt wiele parabanków, by można zlekceważyć to zjawisko bądź do puścić do masowych upadłości.

Zgodnie z raportem nowojorskiego FED, operacje przeprowadzane w ramach sektora niebankowych instytucji finansowych w USA stanowiły w 2007 r. niemal dwukrotność operacji zaewidencjonowanych na rachunkach systemu bankowego; w 2010 r. relacja ta zmniejszyła się. Wg. szacunków zawartych w Zielonej księdze Komisji Europejskiej wartość globalnego systemu parabanków wzrosła z 21 bln EUR w 2002 roku do ok. 46 bln. EUR w 2010 roku.; co stanowiło około 30% całego systemu finansowego i połowę aktywów bankowych.¹

W Polsce występuje szereg parabanków, typowych dla innych krajów wysoko rozwiniętych, jednak w mniejszych rozmiarach. Nie występują w zasadzie takie podmioty jak fundusze hedgingowe czy SPV. Niektóre instytucje mają swoje zrzeszenia. Potencjał parabanków to około 700 instytucji (z czego około 40 działających nielegalnie) oraz ca 29 tysięcy filii i POK działających na terenie Polski.² Badania TNS OBOP na zlecenie UOKiK pokazały, że z tego typu parabanków korzysta 21% polskich klientów, z czego 8% z usług świadczonych przez hipermarkety. Jedną z największych agencji finansowych jest Grupa Finansowa Expert posiadająca w kraju 241 placówek.

Brak jest podstawowych statystyk dotyczących funkcjonowania tego sektora.³

Bankructwa w ostatnich latach kilku agencji usług finansowych w Polsce, czy słynny upadek Bezpiecznej Kasy Oszczędnościowej potwierdzają problem istnienia ryzyka w tych podmiotach. Należy też mieć na uwadze iż wiele parabanków na świecie jest własnością dużych grup bankowych i ubezpieczeniowych. Zdaniem N. Roubiniego bankierzy, którzy chcieli mieć więcej swobody i więcej ryzykować coraz częściej przenosili swoją działalność

---

¹ *Zielona księga. Równoległy system bankowy*, COM (2012) , 102 final, Bruksela, 19.03.2012, s. 5

² Masiukiewicz P. *Regulacje a ryzyko shadow banking w Polsce*, Zarządzanie i Finanse nr 4/2/2012

³ Masiukiewicz P. *Ryzyko dużych banków. Perspektywa Polski*, CeDeWu, Warszawa, 2012

do parabanków; tak właśnie działa efekt arbitrażu regulacyjnego – jest to celowe przenoszenie działalności finansowej w obszary, w których obowiązują mniejsze regulacje lub w ogóle ich nie ma.⁴ Należy też zwrócić uwagę, że to głównie w parabankach występowała wysoka dźwignia finansowa (nawet 1:100).

Należy też zwrócić uwagę na cechy pozytywne tego sektora. Cechy konkurencyjne parabanków to elastyczność i szybkość działania, wąski profil i niszowy często charakter oraz zdolność do oferowania niższych cen. Ich działalność przyczyniała się do ograniczenia zjawiska wykluczenia finansowego.⁵

2. Regulacje UE i Polska

Stan i kierunki prac regulacyjnych w UE określa raport: „Zielona księga. Równoległy system bankowy” – przyjęty przez Komisję Europejską [Zielona księga, s. 15-16]. W ramach Europejskiej Rady Stabilności Finansowej są prowadzone prace w celu określenia podmiotów które byłyby objęte nadzorem, dopasowania systemów regulacji i nadzoru, określenia braków w tych systemach oraz zaproponowania dodatkowych środków ostrożnościowych. Komisja rozważa także gromadzenie i wymianę danych przez nadzory krajowe w skali globalnej.

Wydane zostały trzy ważne dyrektywy regulujące niektóre obszary parabankowości.⁶

W Unii Europejskiej i USA zauważa się tendencje do szerszego uregulowania parabanków i może to spowodować zjawisko przeregulowania tego megasektora.

Regulacje sektora parabanków w Polsce wydane w ostatnim okresie są następujące:

- Ustawa z 19.07.2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. nr 199/2011, poz. 1175),
- Ustawa z 05.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. nr 1/2012, poz. 855).

3. Co regulować i nadzorować?

Regulacje instytucji parabankowych to obecnie problem występujący w wielu krajach – i we wszystkich pokryzysowych raportach oceniających kryzys *subprime* i formułujących zalecenia antykryzysowe wskazuje się na potrzebę regulacji w obszarze *shadow banking*. Z raportu A. Turnera (prezes FSA, Wielka Brytania), wynika, że każda instytucja, niezależnie od formy prawnej, która może generować ryzyko systemowe, powinna być poddana

---

⁴ Roubini N, Mihm S, 2011, s. 244

⁵ Masiukiewicz P. *Regulacje a ryzyko ...*, op. cit.

⁶ Chodzi o nowe regulacje UE, tj. Dyrektywa z 2007 r. o usługach płatniczych, Dyrektywa z 2011 r. UCITS IV dla zwykłych funduszy inwestycyjnych oraz Dyrektywa z 2011 r. AIFMD dla alternatywnych funduszy inwestycyjnych – zob. szerzej: Masiukiewicz P. *Ryzyko...*, op. cit. p. 91-94

nadzorowi ze strony regulatora, który miałby prawo wprowadzenia wymogu kapitałowego.⁷ Takie podejście zastosowano w amerykańskiej ustawie Dodda-Franka; udzielając FED stosownych upoważnień.⁸

Rynek instytucji parabankowych jest mocno zróżnicowany. Wprowadzenie zasad jednolitych regulacji dla wszystkich tego typu podmiotów byłoby nieuzasadnione, tym bardziej, że różny jest poziom ryzyka ich działalności dla klientów. Model regulacyjny instytucji parabankowych powinien uwzględniać trzy typy tych instytucji; w zależności od roli na rynku operacji pasywnych (rynku oszczędności), roli na rynku operacji pośredniczących oraz pozostałych. Kryterium pozyskiwania środków od klientów powinno być zatem decydujące. Można wyróżnić wedle tego kryterium trzy typy regulacji:

- brak specjalnych regulacji, ewidencja i monitoring (np. dla spółek pożyczkowych, pośrednictwa kredytowego, kantorów walutowych itp.),
- częściowe regulacje, obejmujące licencjonowanie większych instytucji i nadzór KNF (usługi pośrednictwa finansowego, agencje finansowe obracające środkami klientów itp.),
- regulacje i nadzór zbliżone do banków dla instytucji przyjmujących lokaty klientów i je inwestujące (SKOK, spółki inwestycyjne, firmy *social lending* i in.).

W wydanym stanowisku Komitet Stabilności Finansowej sformułował następujące rekomendacje:⁹

- zwiększenie kompetencji organów państwa wobec parabanków,
- wprowadzenie wzmoczonych kontroli przez służby skarbowe i GIIF,
- wprowadzenie sankcji za brak aktualnego sprawozdania finansowego (chodzi zapewne o zwiększenie sankcji),
- wprowadzenie mechanizmów ograniczających reklamę dla podmiotów na liście ostrzeżeń KNF,
- zacieśnienie współpracy i wymiany informacji między MF, NBP, KNF, UOKiK,
- podjęcie działań edukacyjnych klientów,
- podwyższenie sankcji karnych za prowadzenie działalności bankowej bez wymaganego zezwolenia oraz oszustw finansowych.

---

⁷Masiukiewicz P. *Regulacje a ryzyko ...*, op. cit.

⁸Masiukiewicz P. *Ryzyko...*, op. cit., s. 63 i nast.

⁹ *Ustalenia KSF i rekomendowane działania w odniesieniu do instytucji parabankowych*, Komitet Stabilności Finansowej, Warszawa, 16.08.2012

Wybrana literatura

1. Brudziński G. *Odcienie shadow banking*, Bank nr 6/2012
2. *Instytucje parabankowe*, pod red. G. Kotliński, K. Waliszewski, CeDeWu, Warszawa, 2012
3. Lagenda I. *Pożyczkowe pole minowe*, Bank nr 6/2012
4. Łasak P. *Nowe regulacje dla shadow banking*, Bank nr 1/2012
5. Masiukiewicz P. *Ryzyko dużych banków. Perspektywa Polski*, CeDeWu, Warszawa, 2012
6. Masiukiewicz P. *Regulacje a ryzyko shadow banking w Polsce*, Zarządzanie i Finanse nr 4/2/2012
7. Masiukiewicz P. *Konkurencja parabanków*, Miesięcznik Bank i Rolnictwo nr 8/2012
8. Roubini N., Mihm S. *Ekonomia kryzysu*, Wolters Kluwer, Warszawa, 2011
9. *Ustalenia KSF i rekomendowane działania w odniesieniu do instytucji parabankowych*, Komitet Stabilności Finansowej, Warszawa, 16.08.2012
10. *Zielona księga. Równoległy system bankowy*, COM (2012) , 102 final, Bruksela, 19.03.2012